

Dimarts,

30 de març del
2010

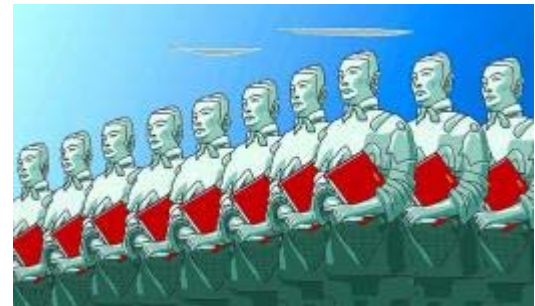
Opinió Política Món Economia Diàleg Societat Ciutats Cultura i Espectacles Comunicació Última

TOT FA CREURE QUE EL LIDERATGE ECONÒMIC CONTINUARÀ EN MANS D'OCCIDENT

L'amenança de la Xina

CARLES BOIX / CATEDRÀTIC DE POLÍTICA I AFERS PÚBLICS DE LA UNIVERSITAT DE PRINCETON

En l'episodi més famós de la seva visita als Estats Units, el secretari general del Partit Comunista de la Unió Soviètica Nikita Khrushxov va acabar picant abrindament la seva sabata al pòdium de les Nacions Unides mentre cridava: "Us enterrarem". El líder soviètic no es referia, en aquella ocasió, a la competència militar amb Washington, sinó a la capacitat de l'economia soviètica d'avançar el sistema capitalista fins a enviar-lo a les escombraries de la història.

SOMEKAWA

LA FANFARRONERIA DE KHRUSHXOV va fer forat, almenys transitòriament. Aquell mateix any de 1959, el setmanari *Newsweek* va concloure que la Unió Soviètica ja es trobava en la recta final d'assolir "l'hegemonia econòmica mundial". El director de la CIA, Allen Dulles, declarà davant del Congrés que "si el creixement industrial soviètic continua al ritme d'un vuit o un nou per cent anual durant la propera dècada, la distància entre les nostres dues economies s'escurçarà perillosament". Els especialistes nord-americans en l'economia soviètica, tot i ser crítics amb les estadístiques oficials de l'URSS, acceptaren que aquest país creixia a un ritme entre dues o tres vegades superior al dels Estats Units. I l'administració Kennedy, elegida un any més tard, va contestar posant en marxa el programa que havia d'enviar el primer home a la Lluna.

TRES DÈCADES MÉS TARD GORBATXOV intentava reformar una Unió Soviètica en caiguda lliure amb el moviment de la *perestroika*. L'any 1991 l'URSS deixava d'existir oficialment. El que no va desaparèixer, però, va ser el neguit constant d'Occident davant de la competència d'altres economies i la seva preocupació malaltissa per la possible decadència d'Europa i els Estats Units. L'amenança soviètica va deixar pas, ja als anys setanta, a l'amenança asiàtica. L'any 1973, per exemple, la renda per càpita japonesa era aproximadament la meitat de la nord-americana. Tanmateix, com que el Japó havia experimentat una taxa de creixement anual de gairebé el vuit per cent en els darrers deu anys (el doble que la nord-americana), els economistes del moment predigueren que la renda personal japonesa seria idèntica a la dels Estats Units l'any 1985 i que el volum total de l'economia japonesa ultrapassaria el de la nord-americana abans del canvi de segle. L'obsessió per les virtuts de l'economia planificada soviètica, que afortunadament ja havia quedat enrere, va ser substituïda per una fixació en el paper estratègic de

l'Estat en la política industrial i, sobretot, en el famós MITI, el ministeri de Comerç i Indústria japonès. El Japó, i amb ell els anomenats *tigres asiàtics*, van passar a ser qualificats com els grans poders econòmics i polítics del futur.

LES TAXES DE CREIXEMENT DEL JAPÓ, però, van moderar-se ràpidament als anys vuitanta. I poc després que l'historiador nord-americà Paul Kennedy suggerís l'any 1987 que els Estats Units s'esllanguirien per un excés d'imperialisme, la bombolla econòmica i immobiliària del Japó va petar i aquell país va entrar en el túnel d'una llarguíssima depressió econòmica. Avui en dia, amb un deute públic proper al 200 per cent del PIB i una taxa de fertilitat d'un fill per dona, fa riure repassar títols com ara "El Japó com a número u" o "El superestat japonès emergent", que es van publicar fa menys de vint anys.

EL CREIXEMENT ECONÒMIC TÉ DUES FONTS. La primera consisteix en l'estricta mobilització de recursos dirigits a la producció: la incorporació de més treballadors, i l'increment d'infraestructures, fàbriques i màquines. Efectivament, com més recursos es fan servir, més coses es generen. El poder soviètic va modernitzar Rússia, d'una manera brutal, a base d'empènyer més i més segments de la població cap a activitats industrials. Les economies asiàtiques van créixer gràcies a una forta participació laboral i unes taxes d'estalvi i inversió molt altes. Ara bé: aquesta forma de creixement té uns límits clars: un cop s'han fet servir tots els recursos disponibles, en persones i capital, s'arriba inexorablement al sostre productiu d'un país. Per això, la segona font de creixement és, al capdavant, la que importa a llarg termini: la utilització, d'una manera cada cop més eficient, d'aquells recursos. Això, però, és solament possible si s'introdueixen nous mètodes i noves tecnologies que permetin produir més amb el mateix personal i el mateix nivell d'inversió. Ser cada cop més eficient equival, per tant, a innovar constantment. I innovar exigeix dues coses centrals: un pòsit de creativitat i un espai de llibertat que permeti experimentar, equivocar-se, corregir i avançar.

ÉS AQUÍ ON JO VEIG LA SUPOSADA amenaça, econòmica i per tant política, de la Xina, de la qual tant es parla arreu amb un escepticisme absolut. Com en el cas soviètic i com en els països asiàtics, l'expansió econòmica d'aquell Estat es basa, avui en dia, en la pura addició de recursos humans i financers. Evidentment, aquest procés d'acumulació és extraordinari per les magnituds (esfereïdores) que implica. Es calcula, per exemple, que hi ha prop de cent cinquanta milions de camperols que han emigrat temporalment a les ciutats en unes condicions completament precàries, des d'un punt de vista salarial, laboral i polític. Però un procés de creixement continu depèn de la creació pròpia de tecnologia. I, ara per ara, la realitat, silenciada en tots els debats públics, potser perquè té aquella dosi d'incorrecció política que tothom vol evitar, és que la tensió creadora de la cultura xinesa és minsa quan la comparem amb la tradició innovadora de la cultura occidental. L'escriptora Yiyun Li, ben coneguda per llibres com *Les portes del paradís*, ho discuteix en una entrevista molt recent quan emfatitza que "l'extraordinària durada del feudalisme a la Xina ha fet que el poble xinès estigui estranyament acostumat a la submissió". Aquesta cultura de la submissió mata l'originalitat que hi ha darrere de la Revolució Industrial, de la invenció de la penicil·lina, el telèfon mòbil i l'iPad, i fa sospitar que el lideratge econòmic continuarà en mans d'Europa i Amèrica en les properes dècades.

ÉS CERT QUE LA XINA COMPTA amb un avantatge central: la seva grandària. La suma de les poblacions de la Unió Europea i de Nord-amèrica equival al seixanta per cent de la població d'aquell país. Però, des d'un punt de vista dinàmic, aquesta diferència tindrà probablement menys rellevància política de la que imaginem. Com a resultat de la prohibició de tenir més d'un fill, el trenta per cent de la població tindrà més de seixanta anys l'any 2050. I la meua intuïció és que un país envellit acaba sent un país amb poca empenta a nivell internacional.

Notícia publicada al diari AVUI, pàgina 18. Dimarts, 30 de març del 2010

Paraules clau: País, Soviètica, Xina, Creixement, Units, Japó, Nord, Unió, Amenaça, Població